

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Egy délelőtt Budapest alatt

Forrás:

Az Ujság

Bzp.
(Hely)

1921. 6. 26
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

628.2

Hely

Idő

"1921"

Személy

Helyszám

6.

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfehérvári hazinyomda 1920

Egy délelőtt Budapest alatt.

— Kirándulás a főgyűjtőcsatornába. —

Az a sok százezer ember, a ki itt Budapesten él, jár-ke, sir és nevet, gyászol és mulat, nélkülöz és habzsol, élvez és nyomorog, nem is gondol arra, hogy van itt még egy Budapest, a melynek szintén megvannak a maga utcái és a maga élete. A földalatti Budapest ez, a melynek utczarendszerét a csatornahálózat alkotja, a mely nagy tödőhöz hasonlóan szívja magába és vezeti el mindazt a piszkot, szennyet, bünt és büzt, a mit ez a milliós Babel magából kivet. Hugo Victor, a mikor a XIX. század eleji Páris szennyestornájáról ír, azt mondja, hogy a »nagy Leviathan« évente huszonöt millió frankot nyel el és azt állítja, hogy ha a szennyestornákon lefolyó trágyát az emberiség felhasználná, minden nyomorúság megszűnne a földön. Lehet, hogy igaza van. Mindenesetre Budapesten is sok-sok millióra rug az az érték, a mi a szennyestornán Budapest belein keresztül a semmiségbe vész. Talán elkövetkezik az az idő, a mikor az emberiség felfedezi a csatornáknak rejlő kincsét, birtokába veszi azt és jólét és áldás árad belőle a földre, a mely ma olyan rideg és olyan kietlen...

Budapest szennyestornája! Ne tessék megijedni tőle, mert távolról sem olyan borzalmas, olyan rettenetes, mint a milyennek képzelik és főleg nem olyan szennyes. Sőt! A mi a budapesti szennyestornánál első pillanatra szembeötlök, az éppen a — tisztasága. Furcsán hangzik ez a paradoxon, de igaz. Budapest szennyestornája olyan tiszta, hogy akár estélyi öltözékben is járhat benne az ember. És nem is büzös. Az ember inkább enyhe petróleumszagot érez benne. Annak a rossz, penetráns szagnak, a mit az ember orra már a szennyestorna említésénél érezni vél, magában a »nagy Leviathan«-ban nyoma sincsen. És patkány sincsen benne. Uglátszik, a csatornák patkányhada most jobbnak tartja, ha a föld felületén tanvázhat, mert a szennyestornába — és ez a mai

életviszonyok mellett érthető is — nem igen jut valami jó, zsiros falat. Azután meg ma minden szeny csakugyan az utcán van.

Fock Ede tanácsnok szives engedelmevel és Zaitz László főmérnök, a csatorna-szivattyutelej kitünő vezetőjének, meg Csibra József telepi főgépésznek kíséretében a főgyűjtő csatornának mintegy két és fél kilométer hosszú szakaszát jártam be. A Ferencz-körut és Üllői-ut sarkán, a Mária Terézia-kaszárnya előtt szálltunk le a csatornába. Hogy ruhánkat a csatornaszag beszívódásától megóvjuk, a gyalogjárón vászonruhába bujtunk. Néhány pillanatot vett csak igénybe a »stoillet«, de ez a rövidke idő is elég volt arra, hogy a kíváncsiak egész tömege vegyen körül bennünket. Hiába, Pesten mindennek akad bámulója! Elkészülvén, átléptük a csatornaházikó küszöbét és a csigalépcsőn lementünk a mélybe. Hátunk mögött bezárult a házikó vasajtaja s acetilén-lámpa világossága mellett folytattuk utunkat egészen a már várakozó *vacsónakig*, a mely ott himbálódzott a gyorsan folyó csatorna vizén. Az első érzés, a mi az embert megkapja az, hogy megsiketült. A uteza nagy, zsiromgó zajából mintha a sir némaságába lépett volna. Persze, ez az érzés csak pillanatokig tart, mert azonnal felhangzik a főgépész hangja:

— Mihály, vigyázva előre!

Ez a Mihály csodálatos ember. A szivattyutelej előmunkása és olyan otthonos a csatorna sötétjében, mint a magunkfajta ember a lakásában. Mindig tudja, hol és merre járunk, minden szelelő lyukat ismer, tudja, hol kell erősebben feszíteni a csónakot tartó kötelet, hogy az oldalvást beömlő csatornavíz oda ne vágja a csónakot a »parthoz«.

Elhelyezkedünk a csónakban. Négy munkás van velünk. Vizhatlan, nehéz csizma van rajtuk, mert ők az utat *gyalogosan* teszik meg. Tu' mi illik, a csatorna-csónakot huzni, illetve tartani kell. Két

ember kétfelől a csónak orrába erősített rud mellé áll, kettő pedig hátul kötéllel tartja és kormányozza az egyébként igen kényelmes alkotmányt. A csónakosok a csatorna gyalogjáróján, az úgynevezett »padkán« haladnak. A padka most víz alatt van, mert a csatorna a legkisebb esőzést is megérzi és a folyóka — mérnöki nyelven *cunett*-nek nevezik — vize megdagad. Megindulunk. A csónakosok nehéz léptei alatt nagyokat csobban a sötétbarna víz és a csónak, az elejére erősített és jól világító lámpával, könnyedén siklik a csatorna gyorsan zajló vizén. Hatalmas, boltíves, szinte pazarul megépített üregben járunk. Körülötünk csend és némaság, a mit csak a beszéd vagy néha egy-egy menydörgésszerű csattanás tör meg. Messze fent az uttesten kocsi robotgott át a vasaknazárón, — az esattant olyan nagyot. Ezek az aknákon át hatol be a napsugár és a levegő a széles csatornaüregbe, a hol a szeny és piszok a maga teljes meztelenségében, a nagy víztömegben atomaira oszolva, omlik tovább. Az aknákon kívül, a melyeken át különben az uteza szemetjét és a havat is a csatornába hányják, még az úgynevezett szelelőlyukak szolgálnak a csatorna levegőjének tisztítására. Ezek a lyukak a házak ereszeibe torkollanak és a belőlük kiáradó büzös levegő a bérházak magasságában árad ki a csónak s így nem fertőzi az uteza levegőjét.

Mialatt a csónak tovasiklik velünk, Zaitz főmérnök és Csibra, a nagyszerű főgépész, a ki már a főcsatorna építése idejében — a kilencvenes évek elején — a főváros szolgálatában állott, elmagyaráznak mindent, a mi a csatornával kapcsolatban érdekelheti az embert. Közvetlenül, majdnem azt lehet mondani, szeretettel beszélnek a szennyestornáról, mintha valaki valamelyik kedves ismerősét dicséri és magasztalja. Ésre

sem veszszük, hogy *Mihály* mester megállást parancsol a csónakosoknak. Vészkiömlőhöz értünk. A mint a neve is mutatja, ez a csatornabolt magasságában épült kiömlő arra szolgál, hogy ha a főgyűjtő yize valamely nagy esőzés következtében túlságosan megdagad, a felesleges víztömeget elvezesse. Mérlegszerű szerkezet működik benne, a melyik, mihelyt a víztömeg elérte, zsilipet nyit melyik a víztömeg nyomásának engedve, automatikusan két zsilipet nyit meg, a melyeken át a víz közvetlenül a Dunába folyik.

A vészkiömlő különben az, a mi a csatorna romantikáját adja. Megegett, hogy a társadalom számkivetettjei, a gonosztevők, betörők, az éjszaka félelmetes rablói napközben ezekben a vészkiömlőkben húzódtak meg. Helyük, az volt elegendő, mert a vészkiömlő maga tágas és kényelmes hely. Néhány évvel ezelőtt egy közveszélyes betörő heteken át lakott ilyen vészkiömlőben. Lopott szalmából fekhelyet készített magának, lopott seprűkből volt a vánkosa és napközben itt pihente ki az éjszaka fáradalmait. Mig azután egy óriási záporosó kiöntötte szegényt, mint az ürgét. Manapság már nem igen akad lakója a vészkiömlőnek. Részben a rendőrség ébersége, részben pedig az lehet az oka, hogy a betörők ma már nem hajlanak a romantikára. Réális emberekké váltak...

Egyszerre csak széles térségre ér a csónak. A Boráros-téri trombitában vagyunk. A padka hirtelen szélesedik és a csónakvontató rudat meg kell hosszabbítani, hogy a soroksári-uti főgyűjtő-csatornába bemehessünk. A trombitában egyesül a dunaparti és a körüti főgyűjtő; itt találkozik a két földalatti főutynal, hogy egy még tágasabb és mélyebb csatornaszakaszon át az összegyűlt szennyvizet a Dunába, illetve az összekötő hid aljában épült csatornaszivattyú-telepre vigye. Az

emberi agyvelőnek, az emberi akarásnak és munkának nagyszerű alkotása ez a csatornarendszer.

Bent vagyunk a soroksári-uti szakaszon. A szennyvíz árja erősbödik és a két kötél tartó munkásnak nagyobb erőt kell kifejtenie, hogy a rohanó ár el ne sodorja a csónakot. Ambár valami nagy baj ebből sem származott volna. Körülbelül harmincz percznyi utazás után hirtelen csak enyhén kanyarodik a csatorna, s két embert pillantunk meg, a kik a napfényben sűtkérezve várják megérkezésünket. Nagyszerű érzés! Néhány pillanat alatt bent vagyunk a szivattyutelepi trombitában, a honnét két hatalmas csatorna ágazik. Az egyik a szabad kiömlőbe viszi a vizet, a másik a szivattyutelep gépháza alá, a honnét vascsőbe nyomva ömlik béle a szabad Dunába. Csónakunk az iszapfogó előtt állapodik meg. Kiszállunk, néhány vaslépcsőn fel és — kint vagyunk a szabadban — az életben! Hatalmas nagy parkban találjuk magunkat. A parkot lakóházak szegélyezik; a telep alkalmazottai laknak a szép, vadszőlővel befuttatott verandás házakban. A közepén van a gépház, olyan tiszta és szép, mint a patika és mellette a kazánház. Minden alkalmazottnak kis veteményes kertje van. A nap süt, a fákon madárdal, minden olyan szép zöld, a vetemények, a virágok és a hatalmas szederfa tetején szedret maíszol egy utcáseprő gyerek... Mintha a pokolból a paradicsomba szállottunk volna fel! Így érezheti magát az ember, a ki a nyomorból hirtelen a jólét ragyogásába csöppent. Hiába, csak szép az élet!

De azért Hugó Victornak alighanem igaza van, a mikor a szenny-csatornába elfolyó milliókról beszél. Az iszapfogó rácsából fügefafa és szőlővenyige nőtt ki...

(Zó.)